

بررسی افزایش یا کاهش انگیزه تحصیلی دانش آموزان مقطع ابتدایی بر اساس نقش ارزشیابی توصیفی

وحید جباری^۱، طاهره عبادتی شادهسری (نویسنده مسئول)^۲

^۱گروه روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

^۲گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اردبیل، اردبیل، ایران

چکیده

ارزشیابی توصیفی شیوه ای از ارزشیابی تحصیلی تربیتی است که اطلاعات لازم، معتبر و مستند برای شناخت دقیق و همه جانبه فراگیران در ابعاد مختلف یادگیری با استفاده از ابزار و روش های مناسب مانند کارپوشه آزمون ها با تاکید بر آزمون های عملکردی و مشاهدات در طول فرآیند یاددهی-یادگیری به دست می آید تا بر اساس آن بازخوردهای توصیفی مورد نیاز برای کمک به یادگیری و یاددهی بهتر در فضای روانی و عاطفی مطلوب برای دانش آموز معلم و اولیا حاصل آید. از جمله مشکلات ارزشیابی ناشی از بازخورد عددی کم توجهی به یادگیری دانش آموزان در زمینه های چون علاقه، انگیزه، احساسات، توانایی ها و نگرش هاست. هدف از نوشتن مقاله حاضر، بررسی نقش ارزشیابی توصیفی در افزایش یا کاهش انگیزه تحصیلی دانش آموزان مقطع ابتدایی می باشد. این مقاله با روش کتابخانه ای به بررسی اهداف و رهنمود های طرح مذکور پرداخته است و درصدد آگاهی از این واقعیت است که آیا ارزشیابی توصیفی باعث افزایش انگیزه تحصیلی در دانش آموزان می شود؟ یا بالعکس انگیزه را در آنان کاهش می دهد؟ یافته ها نشان داد وجود انگیزه تحصیلی در دانش آموزان عامل مهمی برای موفقیت آنان محسوب می شود اگر معلم برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان تلاش کنند گام بزرگی در جهت موفقیت دانش آموزان برداشته اند آگاه کردن دانش آموز از نقاط ضعف خود و راهنمایی وی در جهت اصلاح نارسایی های یادگیری، موجب خواهد شد که او امتحان را نه به عنوان یک عامل تهدید کننده، بلکه به عنوان عملی که به یادگیری بهتر وی کمک می کند تلقی نماید. بررسی پژوهش های مختلف در زمینه اجرای ارزشیابی توصیفی حاکی از آن است که این طرح در دستیابی به حد مطلوبیت ناکام مانده است. لازم به ذکر است که الگوی ارزشیابی توصیفی دارای نقاط قوت بسیاری بوده است اما برای ارتقا باید مسیر طولانی را بپیماید. از آنجا که یک برنامه درسی پویا و کارآمد باید از هماهنگی و تناسب لازم در میان عناصر تشکیل دهنده خود برخوردار باشد، ضروری است دست اندرکاران تعلیم و تربیت اکنون که با تغییر رویکرد ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در پی اصلاحات برنامه درسی و شاید انقلاب آموزشی هستند؛ بازنگری در همه عناصر برنامه درسی فعلی دوران ابتدایی را به صورت هماهنگ و انسجام یافته در دستور کار قرار دهند.

واژگان کلیدی: ارزشیابی توصیفی، انگیزه تحصیلی، بازخورد عددی، مقطع ابتدایی

مقدمه:

ارزشیابی توصیفی شیوه ای از ارزشیابی تحصیلی تربیتی است که اطلاعات لازم، معتبر و مستند برای شناخت دقیق و همه جانبه فراگیران در ابعاد مختلف یادگیری با استفاده از ابزار و روش های مناسب مانند کارپوشه آزمون ها با تاکید بر آزمون های عملکردی و مشاهدات در طول فرآیند یاددهی - یادگیری به دست می آید تا بر اساس آن بازخوردهای توصیفی مورد نیاز برای کمک به یادگیری و یاددهی بهتر در فضای روانی و عاطفی مطلوب برای دانش آموز معلم و اولیا حاصل آید. نظام ارزشیابی توصیفی در دوره ابتدایی از سال ۸۳ - ۸۲ با هدف ایجاد تغییرات بنیادین در نظام موجود ارزشیابی با عنایت به رویکردهای نوین در فرایند یاددهی یادگیری و شیوههای اثربخشی ارزشیابی دانش آموزان بر اساس دستورالعمل شورای عالی آموزش و پرورش در تعدادی از مدارس دوره ابتدایی اجرا شد. تاکید این نظام بر تغییر مقیاس کمی به مقیاس کیفی و ارزشیابی پایانی به ارزشیابی تکوینی است؛ که از تاریخ ۱۳۸۷/۴/۱۸ در یک دوره اجرای آزمایشی سال ۱۳۸۹ - ۱۳۸۸ در تمامی مدارس ابتدایی کشور به اجرا گذاشته شد با اجرای تدریجی این طرح طی پنج سال از سال؛ ابتدا پایه اول و در سنوات بعدی به ترتیب سایر پایه ها به طور کامل تحت پوشش این طرح ها قرار گرفت. در حال حاضر این طرح در کلیه پایه های دوره ابتدایی در حال اجراست [۱] ارزشیابی توصیفی الگویی جدید است که تلاش میکند زمینهای فراهم سازد تا دانش آموزان در کلاس درس با شادابی و نشاط بهتر و بیشتر و عمیق تر مطالب درسی را یاد بگیرند. احمد الهی ارزشیابی توصیفی را زمینه ای برای کشف و بروز خلاقیت دانش آموزان در آموزش ابتدایی می داند. پس از اجرایی شدن طرح ارزشیابی توصیفی در کشور این طرح دارای نقاط قوت و ضعف بسیاری بوده است؛ کنکاش دقیق در دیدگاه معلمان نشان داده است که اکثریت آنان مهمترین ضعف ناشی از اجرای ارزشیابی توصیفی را شکل گیری و تقویت نوعی ذهنیت و باور منفی در دانش آموزان می داند که منجر به کاهش شور و شوق و انگیزه و تلاش در دانش آموزان شده وجود انگیزه در انسان مانند نوعی محرک است برای انجام فعالیتهاست؛ اگر انگیزه ای در انسان وجود نداشته باشد مطمئناً انجام آن فعالیت برای او خسته کننده خواهد بود و تمایلی برای انجام آن نخواهد داشت. اصل مهمی که در فرایند یاددهی - یادگیری وجود دارد وجود انگیزه کافی برای دانش آموزان است؛ چراکه نبود انگیزه در آنان باعث دلسردی و ناامیدی و اتلاف وقت و به طور کلی باعث افت تحصیلی آنان خواهد شد و معلم در دستیابی به هدف خود که یادگیری دانش آموزان است ناکام خواهد ماند و بازخورد مورد انتظار از برگزاری آزمون ها را از آنان دریافت نخواهد کرد. همانطور که میدانیم هر یک از دانش آموزان دارای شخصیت منحصر به فردی می باشند و نمی توان آن ها را برای پیشی گرفتن از دوستانشان و یا به اصطلاح برای برنده شدن تحت فشار قرار داد چرا که دوره ابتدایی یکی از مقاطع حساس بوده و دانش آموزان در این سنین دارای روحیه حساس می باشد این معلم است که بین دانش آموزان رقابت سالم و سازنده ایجاد میکند و آنها را به همکاری و مشارکت دعوت میکند و باعث افزایش انگیزه در دانش آموزان شده و مسیر موفقیت را برای آنها هموار میکند. الگوی ارزشیابی توصیفی در تلاش است که رقابت های مخرب بین دانش آموزان را کاهش دهد اما معلمان در جریان آموزش شاهد بوده اند که رقابت بین دانش آموزان به طور افراطی کاهش یافته و حساسیت آن ها نسبت به نمره کم شد و انگیزه آن ها برای دستیابی به نمره عالی کاهش یافته است. از طرف دیگر نمی توان تنها عامل کاهش رقابت بین دانش آموزان را دلیل بر بی انگیزگی آنان قلمداد کرد چرا که در ارزشیابی توصیفی با برداشتن فرهنگ بیست گرایی بین دانش آموزان و والدینشان نقش اساسی در تعمیق یادگیری دانش آموزان داشته و باعث شده است که دانش آموزان با علاقه و خلاقیت بیشتری به یادگیری بپردازند و معلمان بتوانند برای بارخورد دادن از ابزار های متنوعی استفاده کنند. اهمیت نقش ارزشیابی توصیفی بر افزایش یا کاهش انگیزه تحصیلی دانش آموزان ابتدایی باعث تحقیق در این موضوع با استناد به یافته های محققانی که در این حوزه فعالیت داشته اند شده است و مقاله حاضر در صدد پاسخگویی به این سوال است که آیا ارزشیابی توصیفی باعث افزایش انگیزه دانش آموزان می شود و یا بالعکس انگیزه را در آنان کاهش می دهد؟

ارزشیابی توصیفی:

در ارزیابی توصیفی هر دانش آموزی با قابلیتها و استعدادهای خودش سنجیده میشود نه دیگران به عبارت دیگر زمانی که شخص باخودش رقابت میکند حس حسادت در او از بین رفته و به خود پنداره ی مثبتی از خود می رسد و انگیزه یادگیری او بیشتر میشود اما مشکلی که در ارزشیابی توصیفی گریبان گیر معلمان و والدین شده این است که در این نوع ارزیابی دانش آموزی که نمره ۲۰ میگیرد با دانش آموزی که نمره ۱۷ گرفته هیچ تفاوتی ندارد که این عامل باعث سرخوردگی و از بین رفتن اشتیاق و انگیزه دانش آموز خواهد شد و دانش آموز قوی می داند که تلاش او

برای پیشرفت کردن بهبوده است. چرا که به این امر واقف می باشد که اگر سه اشتباه در انجام تکلیف مرتکب شود همان باز خوردی را دریافت خواهد کرد که دانش آموزی بدون اشتباه تکلیف را انجام داده است.

بر اساس پژوهشی که صالحی و همکاران (۱۳۹۴) انجام داده است هنگامی که پژوهشگر در فرآیند گفتگو از معلمان راجع به اجرای برنامه ارزشیابی توصیفی سوالاتی پرسیده است با پاسخ های متناقضی روبرو شده که در برخی از آنها پاسخ ها کاملاً بدبینانه بوده و نقاط ضعف را برای این شیوه ارزشیابی متصور شده اند و در برخی دیگر پاسخ ها کاملاً خوشبینانه بوده و نقاط قوت زیادی را برای این الگوی ارزشیابی ذکر کرده اند. طبق پژوهشی که انجام شده است؛ کاهش استرس دانش آموزان از جمله نقاط قوت برای این شیوه ارزشیابی ذکر شده است که بر طبق تحقیقی که پژوهشگر انجام داده است از نظر برخی از معلمان به عنوان نقطه قوت یاد شده است؛ زیرا در اثر کاهش اضطراب قبل از امتحان یادگیری بهتری صورت میگیرد و از نظر برخی دیگر به عنوان نقطه ضعف یاد شده است زیرا سبب بی خیال شدن افراطی دانش آموزان و افت انگیزه در آنها خواهد شد یعنی هدف ارزشیابی توصیفی که کاهش استرس امتحان بوده است؛ استرس مفید پیش از امتحان را که سبب عملکرد بهتر و تلاش بیشتر دانش آموزان می شود را نیز از بین برده است. همچنین محقق شش مقوله را برای نقاط ضعف ارزشیابی توصیفی بر شمرده است که یکی از مهمترین آنها کاهش انگیزه تحصیلی و شوق و حساسیت دانش آموزان نسبت به یادگیری و تحصیل می باشد محقق در مقاله خود یافته های دیگر پژوهشگران را نیز درباره کاهش شوق و حساسیت و انگیزه دانش آموزان در امر تحصیل را نیز تایید کرده است و معتقد است که کاهش انگیزه در دانش آموزان همچنین به افت تحصیلی می انجامد.

در تحقیق دیگری که قلناش و اوجی نژاد و منگابادی (۱۳۹۴) مبنی بر آسایشناسی الگوی ارزشیابی توصیفی به منظور ارائه الگوی مناسب در دوره ابتدایی انجام داده است؛ شیوه ارزشیابی توصیفی از دیدگاه معلمان و والدین مطلوبیت لازم را نداشته و کمبود امکانات نیز بیشتر از حد متوسط بوده است همچنین والدین این دانش آموزان معتقدند که همکاری لازم در خصوص معرفی این ارزشیابی در رسانه های جمعی وجود ندارد لذا آموزش و پرورش باید نرم افزارهای معرفی این شیوه ارزشیابی را در اختیار والدین قرار دهد. همچنین محقق الگوی نمره گذاری یک تا شش را پیشنهاد داده که می تواند مفید واقع شود که در این نوع سیستم نمره دهی به جای اصطلاحاتی مانند (خیلی خوب خوب قابل قبول نیاز به تلاش بیشتر) از الگوی نمره دهی (۱-۶) استفاده می شود به این صورت که نمره ۱ (دانش آموز خیلی ضعیف) نمره ۲ (دانش آموز ضعیف) نمره ۳ (دانش آموز متوسط) نمره ۴ (دانش آموز خوب) نمره ۵ (دانش آموز خیلی خوب) و نمره ۶ (دانش آموز عالی و سرآمد) است این شیوه الگوی نمره دهی میتواند در جلوگیری از تلاش نکردن دانش آموزان ضعیف و به دنبال آن افزایش انگیزه دانش آموزان برای پیشرفت مفید واقع شود.

هدف ارزشیابی خدمت به آموزش است نه در کمین نشستن برای غافلگیر کردن دانش آموزان و محک زدن او با معیار آنچه نمی داند. هرگاه ارزشیابی تکوینی با باز خورد نتایج به دانش آموزان همراه باشد بر پیشرفت تحصیلی تاثیر مستقیم دارد و اگر نمره به اطلاع دانش آموزان نرسد ارزشیابی بر پیشرفت تاثیر مستقیم ندارد.

نتایج پژوهش خالصی، صالحی و بهرامی (۱۳۹۴) بیانگر این موضوع است که بر اساس تجارب معلمان مقطع ابتدایی ارزشیابی توصیفی باعث افت شدید انگیزه در دانش آموزان پرتلاش شده و میزان و کیفیت تلاش دانش آموزان به مقدار قابل توجهی کاهش پیدا کرده و از بین رفتن استرس مفید در دانش آموزان راه را بر هر گونه تلاش و خلاقیت دانش آموزان بسته است. و در این نوع ارزشیابی هر گونه رقابت نامطلوب دانسته شده است.

در پژوهش نظری، موسوی پور و سیفی (۱۳۹۲) محقق معتقد است ارزشیابی توصیفی با کاهش فشار در دانش آموزان و عدم وجود رقابت مخرب توانسته است خود پنداره مثبت و انگیزه را در دانش آموزان ایجاد کند.

نقاط قوت و ضعف ارزشیابی توصیفی

نقاط قوت	نقاط ضعف
کاهش استرس	از بین رفتن رقابت مفید بین دانش آموزان
سلامت روانی	کاهش انگیزه و از بین رفتن حساسیت به نمره

کاهش رقابت مخرب بین دانش آموزان	عدم وجود امکانات کافی برای کار گروهی
ایجاد نگرش مطلوب به مدرسه	عدم وجود اطلاعات کافی مجریان طرح
تقویت مهارت اجتماعی در دانش آموزان	عدم همکاری برخی از والدین
افزایش اعتماد به نفس	مفید نبودن برای کلاسهای پرجمعیت
تعمیق یادگیری در دانش آموزان	افزایش یافتن دشواری کار در معلمان
کاهش فشار والدین برای کسب نمره بیست	متناسب نبودن محتوای کتاب با ای نوع ارزیابی

در تحقیقی که رضاپور (۱۳۹۵) انجام داده است معتقد است که نمره پیش از آنکه روی موفقیت تاکید کند روی شکست تاکید میکند و اساس و ریشه بسیاری از مشکلات مدرسه همین عامل بوده است همچنین به عقیده ایشان ارزشیابی توصیفی تا حدی توانسته در کاهش اضطراب و رقابت و بی انگیزگی و بهداشت روانی دانش آموزان مطلوب واقع شود اما همچنان فاصله زیادی تا حد کاملاً مطلوب داشته است.

براساس تحقیق نامور و همکارانش (۱۳۸۹) ارزشیابی توصیفی با افزایش بحث گروهی در کلاس و کاهش رقابت و به دنبال آن عدم مقایسه ی دانش آموزان باعث بهبود روابط اجتماعی شده است. در اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی فرصت فراوانی در طول کلاس درس برای گفتگو و بحث توسط دانش آموزان وجود دارد. بازخوردهای کیفی از طرف معلم ممکن است دانش آموزان را به طرح سؤالات بیشتر از معلم وادار سازد و همچنین اجرای ابزارهای مختلف ارزشیابی همچون پوشه کار، پروژه و غیره دانش آموزان را به همکاری و کار با دیگر دانش آموزان کلاس و میدارد که همه اینها میتواند عواملی در جهت بهبود شرکت دانش آموزان در مباحث و گفتگوها شود.

در اجرای طرح ارزشیابی توصیفی در مدارس تلاش میشود تا با تاکید بر ارزشیابی تکمیلی ارزشیابی عملکردی و همچنین دادن بازخورد توصیفی شرایط بهتری برای یادگیری فراهم شود بنابراین انتظار می رود که این نظام ارزشیابی در عملکرد تحصیلی باورها و نگرش های دانش آموزان تاثیر مثبت داشته باشند جایگاه ارزشیابی در آینده نظام تعلیم و تربیت و فرایند یاددهی یادگیری اهمیت بسیاری دارد.

در اجرای طرح ارزشیابی توصیفی در مدارس تلاش می شود تا با تاکید بر ارزشیابی تکوینی، ارزشیابی عملکردی و همچنین دادن بازخورد توصیفی شرایط بهتری برای یادگیری فراهم شود.

ارائه راهکارهایی برای افزایش انگیزه و رقابت مثبت در کلاس درس:

- دانش آموزان را به این باور برسانیم که تلاش آنها دستاوردها و موفقیت بزرگی است و به پیشرفت دانش آموزان بازخورد مثبت دهیم.
- هر کدام از دانش آموزان در زمینههای خاص استعداد و توانایی دارند از استعدادهای آنها در دروس مختلف بهره ببریم و این فرصت را به دانش آموزان بدهیم که بتوانند موفقیت را تجربه کنند.
- نقاط قوت دانش آموزان را تشویق کنیم و با ارائه راهکار مناسب فرصت جبران اشتباهات را به دانش آموز بدهیم.
- هنگام ارزشیابی به شیوه ارزشیابی توصیفی توضیحات لازم و راهکارهایی برای پیشرفت در دروس مشکل دار را ذکر کنیم.
- از تحقیر دانش آموزان ضعیف در کلاس خودداری کنیم.
- به تقویت خود پنداره مثبت دانش آموزان کمک کنیم اما از دادن اعتماد به نفس کاذب به آنان خودداری کنیم.

بحث و نتیجه گیری:

وجود انگیزه تحصیلی در دانش آموزان عامل مهمی برای موفقیت آنان محسوب می شود اگر معلمان برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان تلاش کنند گام بزرگی در جهت موفقیت دانش آموزان برداشته اند آگاه کردن دانش آموز از نقاط ضعف خود و راهنمایی وی در جهت اصلاح نارسایی های یادگیری، موجب خواهد شد که او امتحان را نه به عنوان یک عامل تهدید کننده، بلکه به عنوان عملی که به یادگیری بهتر وی کمک می کند تلقی نماید. بررسی پژوهش های مختلف در زمینه اجرای ارزشیابی توصیفی حاکی از آن است که این طرح در دستیابی به حد مطلوبیت ناکام مانده است. لازم به ذکر است که الگوی ارزشیابی توصیفی دارای نقاط قوت بسیاری بوده است اما برای ارتقا باید مسیر طولانی را پیماید. از آنجا که یک برنامه درسی پویا و کارآمد باید از هماهنگی و تناسب لازم در میان عناصر تشکیل دهنده خود برخوردار باشد، ضروری است دست اندرکاران تعلیم و تربیت اکنون که با تغییر رویکرد ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در پی اصلاحات برنامه درسی و شاید انقلاب آموزشی هستند؛ بازنگری در همه عناصر برنامه درسی فعلی دوران ابتدایی را به صورت هماهنگ و انسجام یافته در دستور کار قرار دهند. بسیاری از پژوهش های محققان از نقاط ضعف ارزشیابی توصیفی حکایت دارند و متأسفانه کمبود امکانات و کمبود زمان و عدم انگیزه دانش آموزان به مشکلات این الگوی ارزیابی دامن زده است. اولین گام در اجرای پدیده های نوین آموزشی تغییر نگرش عوامل انسانی دست اندرکار در نظام آموزشی است و اگر این نیروی انسانی با استانداردها فاصله داشته باشد، اجرای موفقیت آمیز این طرح دشوار و حتی محال خواهد بود. با بررسی پژوهش های محققان در زمینه ارزشیابی توصیفی به این نتیجه میرسیم که نظرات پژوهشگران در این حوزه به دو گروه تقسیم می شوند:

- ۱: گروهی از محققان نظام ارزشیابی توصیفی را جایگزین مناسبی برای نظام ارزشیابی سنتی میدانند این گروه از محققان با انجام پژوهش و با استناد به پژوهش های سایر محققان نقش ارزشیابی توصیفی را در جهت دستیابی به پیشرفت دانش آموزان و بهبود یادگیری آنان تحقق یافته میدانند و با آوردن استدلال مطلوب بودن این طرح را اثبات میکنند. هر کدام از پژوهشگران جنبه هایی از نقاط قوت ارزشیابی توصیفی را مورد پژوهش قرار داده و در پایان به مفید بودن این الگو اشاره می کنند.
 - ۲: گروهی دیگر از محققان ارزشیابی توصیفی را جایگزین مناسبی برای نظام ارزشیابی سنتی نمی دانند و آن ها معتقد هستند که این الگو هنوز به طور کامل به اهداف دست نیافته است و باید تدابیری در جهت اصلاح این طرح اندیشیده شود آنان اشاره ای به نقاط ضعف ارزشیابی توصیفی کرده و پژوهش هایی را در این راستا انجام می دهند و در پایان اثبات می کنند که این طرح برای رسیدن به حد مطلوبیت راه طولانی را در پیش دارد. نتیجه گرفته شده در این مقاله با گروه دوم محققان همسو میباشد.
- تا هنگامی که زیرساخت های مناسب برای اجرای طرح فراهم نشده و تدابیر لازم برای اصلاح این طرح اندیشیده نشود نمیتوان این نظام ارزشیابی را جایگزین مناسب برای ارزشیابی سنتی قلمداد کرد.

منابع و مأخذ:

۱. راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی. دفتر تالیف کتاب های درسی عمومی و متوسطه نظری، (۹۵-۹۴).
۲. مجموعه مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش. تهران: انتشارات وزارت آموزش و پرورش
۳. الهی، احمد. ارزشیابی توصیفی، پیامدها، چالش ها، مدارس کارآمد، سال دوم سال تحصیلی شماره ۲ (۱۳۸۸-۱۳۸۷)
۴. بیرمی پور، علی؛ شریف، مصطفی؛ جعفری، ابراهیم؛ مولوی، حسین. «شناسایی اولویت بندی عوامل موثر بر اجرای طرح ارزشیابی توصیفی در مدارس ابتدایی کشور»، مجله پژوهش های برنامه درسی، شماره ۲، (۱۳۹۰)
۵. بهرامیان، مریم؛ مهرعلی زاده، یدالله؛ سپاسی، حسین. «بررسی اثر ارزشیابی توصیفی بر پیشرفت تحصیلی و اضطراب امتحان دانش آموزان»، مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره ۶، شماره ۲، (۱۳۸۹)، ص ۱۴۷-۱۲۷.
۶. حصاربانی، زهرا؛ ارزشیابی توصیفی بستری برای پرورش خلاقیت، ماهنامه پیوند (۳۲۰)، (۱۳۸۵)، ص ۲۹-۲۲.
۷. حسنی، محمد. «کژتابی های ذهنی چالش پیش روی گسترش ارزشیابی کیفی-توصیفی در دوره ی ابتدایی» رشد مدیریت مدرسه، شماره ۴۶، دوره ۸، (۱۳۸۸)
۸. خوش خلق، ایرج؛ شریفی، حسن پاشا (۱۳۸۹)، گزارش نتایج ارزشیابی اجرای آزمایشی ارزشیابی توصیفی در برخی از مناطق آموزش کشور، تهران: پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش.
۹. خصالی، آزاده؛ صالحی، کیوان؛ بهرامی، مسعود، «تحلیل ادراک تجربه زیسته معلمان ابتدایی از دلایل ناکارآمدی برنامه ارزشیابی توصیفی-کیفی: مطالعه به روش پدیدارشناسی»، فصلنامه مطالعات اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی، شماره ۱۲، (۱۳۹۴)، ۸۶-۱۹.
۱۰. رضاپور، یوسف. «بررسی میزان تحقق اهداف ارزشیابی توصیفی در پایه اول و دوم دبستان های استان آذربایجان شرقی»، مجله آموزش و ارزشیابی، شماره ۳۳، (۱۳۹۵).
۱۱. زمانی فرد، فاطمه؛ کشتی آرای، نرگس؛ میرشاه جعفری، سید ابراهیم. «تجارب معلمان ابتدایی از اهداف طرح ارزشیابی توصیفی»، برنامه ریزی درسی-دانش و پژوهش در علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)، شماره ۲۵، (۱۳۸۹)، ۵۲-۳۲.
۱۲. زارعی، اقبال. «تاثیر ارزشیابی توصیفی بر خلاقیت و مشارکت یادگیری و عملکردی تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم دبستان در شهر بندر عباس»، مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره ۵، سال ۶۱، شماره ۲، (۱۳۸۸)، ص ۹۲-۷۹.
۱۳. سواری، کریم. «بررسی نقاط قوت طرح ارزشیابی توصیفی»، روانشناسی تربیتی، سال یازدهم، شماره ۶۳، (۱۳۹۴)
۱۴. صالحی، کیوان، بازگان، عباس، صادقی، ناهید؛ شکوهی، یکتا، محسن «تحلیل پدیدار شناسانه ادراک و تجربه زیسته معلمان مقطع ابتدایی از نقاط ضعف و قوت برنامه ارزشیابی توصیفی، نشریه پژوهش در نظام های آموزشی؛ دوره ۹ شماره ۳۱ (۱۳۹۴)، ص ۸۶-۱۹.
۱۵. قلتاش، عباس؛ اوجی نژاد، احمد رضا؛ دهقان منگابادی، علیرضا. «آسیب شناسی الگوی ارزشیابی توصیفی به منظور ارایه الگوی مناسب در دوره ابتدایی. فصلنامه علمی-پژوهشی، پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی سال سوم شماره ۱۰، (۱۳۹۴)، ص ۶۱-۷.
۱۶. کارشکی، حسین؛ مومنی مهمویی، حسین؛ قریشی، بهجت، «مقایسه انگیزش تحصیلی و کیفیت زندگی دانش آموزان پسر مشمول ارزشیابی توصیفی با ارزشیابی سنتی». پژوهش در برنامه درسی سال یازدهم، دوره دوم، شماره ۱۳، (۱۳۹۳)، ص ۱۱۴-۱۰۴.
۱۷. کرمعلیان، حسن؛ جعفری هرندی، رضا؛ عبادی، سید حسین. «بررسی مشکلات ارزشیابی کیفی-توصیفی از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی». رویکردهای نوین آموزشی-دانشکده ی علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان، سال هشتم، شماره ۲، (۱۳۹۲)
۱۸. مهاجر، بحیی؛ کرمانشاهی، مرتضی. «ارزشیابی طرح ارزشیابی کیفی توصیفی در مدارس نمونه شهر تهران»، وزارت آموزش و پرورش شهر تهران، شورای تحقیقات. (۱۳۸۷)
۱۹. نظری، رضوان؛ موسوی پور، سعید؛ سیفی، محمد، «تاثیر ارزشیابی توصیفی بر خود پنداره تحصیلی، خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه چهارم»، مجله مطالعات آموزش و یادگیری، دوره پنجم، شماره ۱، (۱۳۹۲).

۱۹. نامور، یوسف؛ راستگو، اعظم؛ ابوالقاسمی، عباس؛ سیف درخشنده، سعید. «بررسی و مقایسه اثربخشی اجرای ارزشیابی کیفی_توصیفی و ارزشیابی سنتی بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان ابتدایی». مجله علوم تربیتی، سال سوم، شماره ۱۲، (۱۳۸۹). ص: ۱۵۲-۱۴۳.
۲۰. عارف نژاد، سعید؛ آب نوشین، معصومه؛ ذکری، هانیه. «وضعیت اجرای ابزار های ارزشیابی توصیفی و چالش های پیش روی آن». هفتمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، ۲۱ اسفند ۱۳۹۷.
۲۱. شفیعیان، رقیه؛ ابراهیمی، زینب؛ شفیعیان، سمیرا، «ارزشیابی توصیفی و چالش های آن»، سومین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، محمود آباد، ۱ تا ۲ آذر ۱۳۹۷.
۲۲. قلی نژاد اتنی، خدیجه؛ قلی نژاد اتنی، مریم. «بررسی تجارب زیسته معلمان شهر نوشهر از تاثیرات اجرای ارزشیابی توصیفی بر سلامت روان دانش آموزان دوره ی ابتدایی؛ یک مطالعه پدیدارشناسی». ششمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، ۱۳۹۷/۱/۲۳.
۲۳. حسن زاده، کبری. «تاثیر ارزشیابی توصیفی در بهبود کیفیت فرایند یاددهی_یادگیری دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر تهران از دیدگاه معلمان». پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور تهران-دانشکده علوم انسانی، سال تحصیلی (۱۳۹۵).
۲۴. حامدی، هاجر. «ارزشیابی از اجرای ارزشیابی توصیفی در استان سمنان». تهران: دانشگاه الزهرا)س(پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی آموزشی. (۱۳۸۸).
۲۵. میرحسینی، ناهید «جایگاه کتابخانه های مدارس در طرح ارزشیابی توصیفی در استان خراسان رضوی»، مشهد: دانشگاه فردوسی، پایان نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری. (۱۳۸۵).
۲۶. حقیقی، فهیمه سادات. «نقش ارزشیابی مستمر (توصیفی) در تعمیق یادگیری دانش آموزان در پایه دوم مقطع ابتدایی»، شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور، مرکز تهران. سال تحصیلی (۸۴-۸۳).